

STEFAN ZWEIG

Επικίνδυνος
οίκτος

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ

Όλα ξεκίνησαν με ένα ατόπημα, ένα τελείως αθώο, αδέξιο ατόπημα, μια «gaffe», που λένε και οι Γάλλοι. Ύστερα ήρθε η απόπειρα να επανορθώσω για την ανοποσία μου· μα όταν πια να επιδιορθώσεις βιαστικά ένα γρανάζι σ' έναν ωρολογιακό μηχανισμό, συνήθως τον καταστρέφεις ολοσχερώς. Ακόμα και σήμερα, έπειτα από τόσα χρόνια, δεν μπορώ να προσδιορίσω πού ακριβώς τελείωσε η αδεξιότητά μου και πού ξεκίνησε η υπαιτιότητά μου. Και μάλλον δεν θα το μάθω ποτέ.

Ήμουν είκοσι πέντε χρονών, μέγιστος υπίλαρχος σε κάποιο –δεν έχει σημασία ποιο– σύνταγμα Ουλάνων. Δεν θα έλεγα ότι είχα γίνει αξιωματικός από κάποιο ιδιαίτερο πάθος ή εσωτερική κλίση. Απλώς, όταν σε μια δημοσιοϋπαλληλική οικογένεια της παλαιάς Αυστρίας κάθονται γύρω απ' το φτωχικό τραπέζι δύο κορίτσια και τέσσερα μονίμως πεινασμένα αγόρια, δεν τα πολυρωτάς σε τι έχουν έφεση, παρά τα ρίχνεις πρόωρα στο μαγγανοπήγαδο του επαγγελματικού βίου, ώστε να μην επιβαρύνουν άλλο τον οικογενειακό προϋπολογισμό. Τον αδελφό μου τον Ούλριχ, που ήδη από το δημοτικό είχε χαλάσει τα μάτια του απ' το πολύ διάβασμα, τον έστειλαν στην ιερατική σχολή, ενώ εμένα, επειδή είχα γερά κόκαλα, μ' έβαλαν στη στρατιωτική σχολή: ε, κι από εκεί το νήμα της ζωής ξετυλίγεται από μόνο του, μηχανικά, δεν χρειάζεται να το λαδώσεις άλλο. Το κράτος μεριμνά για τα πάντα. Παίρνει ένα μπασμένο, χλωμό παιδαρέλι και, ύστερα από ολιγοετή κοπτοραπτική, πάντα σύμφωνα με το προκαθορισμένο στρατιωτικό πατρών, το μεταμορφώνει σ' έναν σημαιοφόρο με χνουδωτό γενάκι και το παρα-

δίδει στον στρατό, πανέτοιμο προς χρήση. Μια μέρα –ούτε τα δεκαοκτώ δεν είχα κλείσει ακόμη–, αποφοίτησα από τη σχολή ανήμερα των γενεθλίων του αυτοκράτορα, και λίγο αργότερα βρέθηκα να φοράω το πρώτο αστέρι στον γιακά: είχα ανεβεί πια στο πρώτο σκαλοπάτι, κι έτσι μπορούσαν πλέον να τεθούν σε κίνηση τα γρανάζια της επαγγελματικής ανέλιξης, που θα περιστρέφονταν αυτόματα σε τακτά χρονικά διαστήματα μέχρι να έρθει η συνταξιοδότηση και η ποδάγρα. Αλλά ούτε το να υπηρετήσω συγκεκριμένα στο ιππικό, αυτό το, φευ, δαπανηρότατο στρατιωτικό σώμα, ήταν δική μου επιθυμία, παρά ένα καπρίτσιο της θείας μου της Νταίζης, της ζωντοχήρας που παντρεύτηκε τον μεγάλο αδελφό του πατέρα μου όταν εκείνος μεταπήδησε από το Υπουργείο Οικονομικών στην πιο προσοδοφόρα θέση του διευθυντή τραπέζης. Πλούσια και ψηλομύτα όπως ήταν, δεν θα ανεχόταν ποτέ να «σπιλώσει» κάποιοι το όνομα της οικογένειας Χόφμιλερ υπηρετώντας στο πεζικό: κι επειδή χρηματοδοτούσε αυτό της το καπρίτσιο δίνοντάς μου εκατό κορόνες επίδομα κάθε μήνα, όφειλα να της συμπεριφέρομαι πάντα πειθήνια, σαν να της χρωστούσα μέγιστη ευγνωμοσύνη. Το εάν εμένα μου άρεσε να υπηρετώ στο ιππικό, ή στον στρατό εν γένει, αυτό δεν είχε απασχολήσει κανέναν, και λιγότερο απ' όλους εμένα τον ίδιο. Όταν καθόμουν στη σέλα, ένιωθα καλά, και οι σκέψεις μου δεν εκτείνονταν πολύ πιο πέρα από τον σβέρκο του αλόγου.

Τον Νοέμβριο του 1913 κάποιο διάταγμα πρέπει να διαβιβάστηκε από τη μία υπηρεσία στην άλλη, γιατί η ίλη μας μεταφέρθηκε όλος αφινιδίως από το Γιάροσλαβ σε μια άλλη μικρή φρουρά κάπου στα ουγγρικά σύνορα. Δεν έχει νόημα να αναφέρω το όνομα της πολίχνης, γιατί αυτές οι φρουρές της αυστριακής επαρχίας μοιάζουν μεταξύ τους περισσότερο κι από δυο κουμπιά στο ίδιο χιτώνιο. Παντού οι ίδιες εγκαταστάσεις: ένας στρατώνας, ένας στίβος ιππασίας, ένα πεδίο για γυμνάσια, μια λέσχη

αξιωματικών και γύρω γύρω τρία ξενοδοχεία, δύο καφενεία, ένα ζαχαροπλασείο, ένα καπνελείο κι ένα τρισάθλιο βاريέτι με ξεπεσμένες αρτίστες που, όταν δεν τραγουδούσαν, επιδαψίλευαν τις περιποιώσεις τους σε αξιωματικούς και φαντάρους. Όπου κι αν βρίσκεσαι, η υπηρεσία στον στρατό συνεπάγεται την ίδια πολυάσχολη, κενή μονοτονία, που κάθε της ώρα ορίζεται από έναν απαρχαιωμένο, άκαμπο κανονισμό, ενώ ούτε στον ελεύθερό σου χρόνο απολαμβάνεις ιδιαίτερη ποικιλία. Στην τραπεζαρία των αξιωματικών πάντα τα ίδια πρόσωπα κι οι ίδιες συζητήσεις, στο καφενείο τα ίδια χαρτοπαίγνια και το ίδιο μπιλιάρδο. Καμιά φορά πραγματικά απορείς που ο καλός Θεούλης εδέσσε να τοποθετήσει έστω έναν διαφορετικό ουρανό και ένα αλλιώτικο τοπίο πάνω και γύρω από τις εξακόσιες ή οχτακόσιες στέγες μιας τέτοιας πολίχνης.

Η νέα μου έδρα είχε ωστόσο ένα πλεονέκτημα έναντι της παλιάς στη Γαλικία: διέθετε σταθμό της ταχείας και βρισκόταν κοντά στη Βιέννη και όχι πολύ μακριά από τη Βουδαπέστη. Όποιος είχε χρήματα –και στο ιππικό υπηρετούν πάντα κάθε λογής πλουσιόπαιδα, μέχρι κι οι εθελοντές είναι συχνά γόννοι της υψηλής αριστοκρατίας ή γιοι βιομηχάνων– μπορούσε, εάν αναχωρούσε εγκαίρως, να πάει στη Βιέννη με το τρένο των πέντε και να είναι πίσω στις δυόμισι το πρωί με το νυχτερινό. Είχε επομένως άφθονο χρόνο να πάει στο θέατρο, να σουλατσάρει στη Ρίνγκστρασε, να παραστήσει τον καβαλιέρο και να αναζητήσει καμιά περιπετειούλα: κάποιοι από τους πιο τυχερούς μάλιστα διατηρούσαν εκεί επί μονίμου βάσεως ένα διαμέρισμα ή μια γκαρσονιέρα. Δυστυχώς, κάτι τέτοιες αναζωογονητικές εξορμήσεις υπερέβαιναν τα όρια του μηνιαίου βαλαντίου μου. Έτσι, οι μόνες διασκεδάσεις που μου απέμεναν ήταν το καφενείο ή το ζαχαροπλασείο, όπου συνήθως, επειδή η χαρτοπαξία απαιτούσε χρήματα, κατέφευγα στο μπιλιάρδο ή το –ακόμα πιο οικονομικό– σκάκι.

Ένα απ' αυτά τα απογεύματα –πρέπει να ήταν στα μέσα Μαΐου του

1914– καθόμουν στο ζαχαροπλαστείο μ' έναν περιστασιακό συμπαίκτη μου, τον φαρμακοποιό, που ήταν συγχρόνως και αντιδήμαρχος της πολίχνης όπου υπηρετούσα. Είχαμε ολοκληρώσει προ πολλού τις συνθήεις τρεις παρτίδες μας κι είχαμε πιάσει κουβέντα περί ανέμων και υδάτων, μόνο και μόνο επειδή βαριόμασταν να σπκωθούμε –δεν είχαμε άλλωστε και πού αλλού να πάμε σ' εκείνο το πληκτικό μέρος–, αλλά η συζήτησή μας αργοπέθαινε σαν καπνισμένο τσιγάρο. Τότε ανοίγει ξαφνικά η πόρτα, και μαζί με το φρέσκο αεράκι μπαίνει μέσα μια όμορφη κοπέλα: καστανά αμυγδαλωτά μάτια, σταρένια επιδερμίδα, εξαιρετικά καλοντυμένη, χωρίς ίχνος επαρχιωτισμού, και πάνω απ' όλα ένα καινούριο πρόσωπο μέσα σ' εκείνη την αφόρητη μονοτονία. Δυστυχώς, η κομψότατη νύμφη δεν καταδέχεται να μας ρίξει ούτε μια ματιά· προχωράει αγέρωχη ανάμεσα στα εννέα μαρμάρινα τραπέζακια του μαγαζιού και πάει κατευθείαν στη βιτρίνα με τα γλυκά, όπου παραγγέλνει, ούτε λίγο ούτε πολύ, μια ντουζίνα κέικ, τούρτες και σναψ. Εγώ παρατηρώ αμέσως με πόση δουλοπρέπεια υποκλίνεται μπροστά της ο κύριος ζαχαροπλάστης – δεν έχω ξαναδεί ποτέ την πίσω ραφή του φράκου του να τσιτώνει έτσι. Μέχρι και η γυναίκα του, η ευτραφέστατη επαρχιώτισσα Αφροδίτη, που συνήθως απολαμβάνει αδιάφορη το κόρτε των αξιωματικών (ας μην ξεχνάμε πως, καμιά φορά, μένουν διάφορα μικροχρέη προς αποπληρωμή στο τέλος του μήνα), σπκώνεται από τη θέση της στο ταμείο κι αρχίζει τις μελιστάλαχτες αβρότιες. Όσο ο ζαχαροπλάστης σημειώνει την παραγγελία, η όμορφη κοπελίτσα τσιμπολογάει αφηρημένη σοκολατάκια και ανταλλάσσει λίγες κουβέντες με την κυρία Γκρόσμαϊερ· σ' εμάς, ωστόσο, που έχουμε τεντώσει κάπως αδιάκριτα τον λαιμό μας, δεν επιφυλάσσει ούτε βλεφάρισμα. Εξυπακούεται πως η νεαρή ύπαρξη δεν φορτώνει το όμορφο κεράκι της ούτε με ένα δέμα· θα της τα στείλουν όλα στο σπίτι, τη διαβεβαιώνει με με-

γάλο σεβασμό η κυρία Γκρόσμαϊερ. Και φυσικά, ούτε που της περνάει απ' το μυαλό να πληρώσει τοις μετρητοίς, στο ταμείο, όπως εμείς οι κοινοί θνητοί. Δεν υπάρχει πια καμιά αμφιβολία: πρόκειται για εξαιρετική, για άκρως εκλεκτή πελάτισσα!

Κι όπως γυρνάει να φύγει τώρα που έχει τελειώσει με την παραγγελία της, ο κύριος Γκρόσμαϊερ τρέχει μπροστά της για να της ανοίξει την πόρτα. Ο φίλος μου ο φαρμακοποιός σπκώνεται από τη θέση του και της υποβάλλει τα σέβη του καθώς περνάει από μπροστά μας. Εκείνη τον ευχαριστεί με αριστοκρατική ευγένεια – να πάρει η ευχή, τι βελούδινα καστανά μάτια είναι αυτά! –, κι εγώ δεν βλέπω την ώρα να βγει επιτέλους από το μαγαζί, λουσιμένη στα κομπλιμέντα, για να ανακρίνω τον συμπαίκτη μου γι' αυτό το διαμάντι που είχε ξεπηδήσει ξαφνικά μέσα από τον σωρό με τις κοτρόνες.

«Α, δεν την ξέρετε; Είναι η ανιψιά του...» –θα τον αποκαλώ εφεξής κύριο Κεκεσφάλβα, αν και δεν ήταν αυτό το όνομά του– «Κεκεσφάλβα. Τους γνωρίζετε, φαντάζομαι τους Κεκεσφάλβα, ε;».

Κι αφού μου πετάει στο τραπέζι το όνομα Κεκεσφάλβα, σαν αστραφτερό φλουρί, με κοιτάζει σαν να περιμένει τελείως αυτονόητα να αναφωνήσω όλο δέος «Μα ναι! Φυσικά!». Εγώ, όμως, που μόλις πριν από λίγους μήνες βρέθηκα κατά τύχη σ' αυτό το μέρος, δεν ξέρω απολύτως τίποτα για κείνον τον μυστηριώδη θεό και του ζητώ ευγενικά να μου πει περισσότερα: ο κύριος φαρμακοποιός, με όλη την επαρχιώτικη περηφάνια του, το πράττει ασμένως – και φυσικά με πολύ περισσότερα λόγια και λεπτομέρειες απ' ό,τι θα σας τα μεταφέρω εδώ.

Ο Κεκεσφάλβα, μου εξηγεί, είναι ο πλουσιότερος άνθρωπος σ' όλη την περιφέρεια. Του ανήκουν τα πάντα, όχι μόνο το κάστρο Κεκεσφάλβα –«Ε, αυτό δεν μπορεί να μην το ξέρετε, φαίνεται κι από το πεδίο των γυμνασίων σας, το κίτρινο κάστρο με τον πυργίσκο και το μεγάλο παλιό

πάρκο, στα αριστερά της δημοσίας»-, αλλά και το μεγάλο εργοστάσιο ζάχαρης στον δρόμο προς το Ρ. και το προιονιστήριο στο Μπρουκ, κι έχει και το ιπποφορβείο στο Μ.: όλα αυτά δικά του είναι, όπως και έξι εφτά σπίτια στη Βουδαπέστη και τη Βιέννη. «Ναι, ακούγεται σχεδόν απίστευτο να έχουμε κάποιον τόσο πλούσιο εδώ στα μέρη μας. Κι ο άνθρωπος ξέρει να ζει, σαν αληθινός κροίσος. Τον χειμώνα μένει στο μέγαρό του στη Βιέννη, στη Ζακένγκασε, το καλοκαίρι σε διάφορα θέρετρα: εδώ περνάει μονάχα λίγους μήνες κάθε άνοιξη, αλλά δεν διανοείστε για τη ζωή μιλάμε! Κουαρτέτα από τη Βιέννη, σαμπάνιες και γαλλικά κρασιά, ό,τι καλύτερο, ό,τι πιο εκλεκτό!» Και, εφόσον το επιθυμώ, πολύ ευχαρίστως να με συστήσει κι εμένα στον κύριο Κεκεσφάλβα, διότι –χειρονομία μεγάλης αυταρέσκειας– είναι φίλος παλαιότερα είχαν συχνά πυκνά επαγγελματικές συναλλαγές, και γνωρίζει ότι πάντα χαίρεται να έχει καλεσμένους αξιωματικούς του στρατού: μια κουβέντα να του 'λεγε, σίγουρα θα με καλούσε κι εμένα.

Γιατί όχι; Έτσι κι αλλιώς, η ζωή στα στάσιμα νερά μιας τέτοιας επαρχιακής πολίχνης είναι αφόρητα πληκτική. Ξέρεις εξ όψεως όλες τις γυναίκες που σουλατσάρουν στους δρόμους, κάθε καλοκαιρινό και κάθε χειμωνιάτικο καπέλο τους, ποιο φόρεμα είναι το καλό και ποιο το πρόχειρο – γιατί απλούστατα ποτέ δεν αλλάζει τίποτα. Ξέρεις μέχρι και τον σκύλο τους και την υπηρέτριά τους, καθώς και τα παιδιά τους. Γνωρίζεις όλα τα χαρίσματα της χοντρής Βοημής μαγείρισσας στην τραπεζαρία των αξιωματικών, κι έχει μουδιάσει πια ο ουρανίσκος σου από το αιωνίως απaráλλαχτο μενού του πανδοχείου. Έχεις μάθει απέξω κάθε όνομα, κάθε πινακίδα, κάθε επιγραφή σε κάθε δρομάκι, αλλά και κάθε μαγαζί, μαζί με τα εμπορεύματά του. Γνωρίζεις σχεδόν όσο καλά το γνωρίζει και ο Όιγκεν, ο αρχισερβιτόρος, τι ώρα πηγαίνει για καφέ ο κύριος ειρηνοδίκης, όπως και ότι θα καθίσει στην αριστερή γωνία, δί-

πλα στη βιτρίνα, και ότι στις τέσσερις και μισή ακριβώς θα παραγγείλει έναν βιεννέζικο καφέ, ενώ ακριβώς δέκα λεπτά αργότερα, στις τέσσερις και σαράντα, θα εμφανιστεί ο κύριος συμβολαιογράφος, που –οποία ποικιλία!– πίνει τσάι με λεμόνι, γιατί ο καφές τον πειράζει στο στομάχι, και κάνει πάντα τα ίδια χωρατά καπνίζοντας πάντα ίδιας μάρκας πούρο. Γνωρίζεις, φευ, κάθε πρόσωπο, κάθε στολή, κάθε άλογο, κάθε αμαξά, κάθε ζπιάνο σ' ολόκληρη την περιφέρεια' μέχρι και με τον εαυτό σου έχεις παραγνωριστεί. Γιατί λοιπόν να μην ξεφύγεις για λίγο από τη μονοτονία; Κι έπειτα, είναι κι εκείνη η ομορφούλα με τα καστανά μάτια! Απαντώ, λοιπόν, στον συνομιλητή μου με προσποιητή αδιαφορία (μη δείξω και πρεμούρα στον ξηπασμένο!) ότι ασφαλώς και θα χαιρόμουν να γνωρίσω την οικογένεια Κεκεσφάλβα.

Και πράγματι –για δεσ που δεν με γέλασε ο τίμιος φαρμακοτρίφτης!– δυο μέρες αργότερα μου φέρνει στο καφενείο, φουσκωμένος από καμάρι, μια τυπωμένη κάρτα όπου έχει προστεθεί με καλλιγραφικά γράμματα το όνομά μου: ο κύριος Λάγιος φον Κεκεσφάλβα προσκαλεί τον κύριο υπίλαρχο Άντον Χόφμιλερ σε δείπνο την ερχόμενη Τετάρτη και ώρα οχτώ βραδινή. Πάλι καλά που δεν είμαι κανένας τυχάρπαστος και ξέρω πώς να φερθώ σε τέτοιες περιστάσεις. Την Κυριακή το πρωί, λοιπόν, ξυρίζομαι κόντρα, φοράω τα καλά μου, άσπρα γάντια και λουστρίνια, βάζω και μια σταγόνα κολόνια στο μουστάκι, και βγαίνω να τους κάνω κοινωνική επίσκεψη. Ο υπηρέτης τους –γέρος, διακριτικός, με καλοραμμένη λιβρέα– παίρνει την κάρτα μου και μουρμουρίζει απολογητικά ότι οι κύριοι θα λυπηθούν βαθύτατα που δεν είναι εκεί για να με υποδεχτούν, αλλά δυστυχώς βρίσκονται στην εκκλησία. Ακόμα καλύτερα, σκέφτομαι εγώ: αυτές οι εθιμοτυπικές επισκέψεις είναι ό,τι χειρότερο, τόσο εντός υπηρεσίας όσο και εκτός. Εγώ μια φορά το καθήκον μου το έκανα. Την Τετάρτη το βράδυ θα πάω

στο δείπνο, ευελπιστώντας πως θα περάσω όμορφα. Θεωρώ λοιπόν ότι ξεμπερδέψα με την υπόθεση Κεκεσοφάλβα μέχρι τότε. Μα, προς μεγάλη μου χαρά, δυο μέρες αργότερα, την Τρίτη, βρίσκω στο δωμάτιό μου μια καρτ βιζίτ του κυρίου φον Κεκεσοφάλβα. Άψογος, σκέφτομαι· οι άνθρωποι έχουν τρόπους. Να ανταποδώσει μόλις δύο μέρες αργότερα την επίσκεψη σ' έναν ασήμαντο αξιωματικό – ούτε στρατηγός δεν θα μπορούσε να προσδοκά τέτοια ευγένεια και τόσο σεβασμό. Και περιμένω πλέον με μεγάλη προσμονή την Τετάρτη το βράδυ.

Όμως τα πράγματα στράβωσαν ήδη από την αρχή – δεν βλέπει, τελικά, να είμαστε λίγο προληπτικοί και να δίνουμε σημασία σε κάτι τέτοιους μικρούς οιωνούς. Στις επτάμισι το βράδυ της Τετάρτης, πανέτοιμος, με την καλή μου τη στολή, καινούρια γάντια, λουστρίνια, παντελόνι κολληριστό με τσάκιση σαν ξυράφι, την ώρα που η ορντινάντσα μου μου ισιώνει το πανωφόρι και ελέγχει αν είναι όλα καλά (πάντα χρειάζομαι τη βοήθεια της ορντινάντσας μου σ' αυτά, γιατί στο κακοφωτισμένο μου διαμέρισμα έχω μόνο ένα καθρεφτάκι χειρός), ακούω να μου χτυπούν δυνατά την πόρτα: είναι ένας υπασπιστής. Ο αξιωματικός υπηρεσίας, ο φίλος μου ο ίλαρχος, ο κόμης Στάνιχουμπελ, με παρακαλεί θερμά να πάω να τον βρω στο εντευκτήριο. Δύο Ουλάνοι, προφανώς τύφλα στο μεθύσι, πιάστηκαν στα χέρια, και στο τέλος ο ένας χτύπησε τον άλλο στο κεφάλι με τον υποκόπανο του όπλου του. Και τώρα ο βλαξ είναι σωριασμένος εκεί, μες στα αίματα, αναίσθητος και μ' ανοικτό το στόμα. Δεν ξέρουν καν εάν έχει ανοίξει το κεφάλι του ή όχι. Αλλά ο γιατρός του συντάγματος λείπει με άδεια στη Βιέννη, και ο συνταγματάρχης είναι άφαντος· έτσι, ο καλός μου Στάνιχουμπελ, που να τον πάρει ο διάολος, αποφάσισε να φωνάζει εμένα να πάω να βοηθήσω την κατάσταση όσο εκείνος ασχολείται με τον τραυματία, κι έτσι πρέπει να πάω να καταγράψω το συμβάν και να στείλω ορντινά-

ντρες να ξετρυπώσουν στα γρήγορα κανέναν γιατρό, στο καφενείο ή δεν ξέρω κι εγώ πού αλλού. Μ' αυτά και μ' εκείνα, η ώρα πάει οκτώ παρά τέταρτο. Και είναι προφανές ότι δεν πρόκειται να ξεμπερδέψω στο επόμενο τέταρτο, ενδεχομένως και μισάωρο. Διάολε, σήμερα που είμαι προσκεκλημένος βρήκε να γίνει τέτοιο μπάχαλο! Κοιτάζω συνέχεια το ρολόι μου· αν χασομερήσω εδώ πέρα έστω κι ένα πεντάλεπτο ακόμα, δεν υπάρχει περίπτωση να φτάσω στην ώρα μου. Αλλά, όπως έχουν φροντίσει να μας εντυπώσουν στο μυαλό, η υπηρεσία προέχει έναντι οποιασδήποτε ιδιωτικής υποχρέωσης. Κι αφού δεν γίνεται να πάρω των ομματαίων μου και να φύγω, κάνω το μόνο που μπορώ να κάνω σε αυτή την παλιοκατάσταση: στέλνω την ορντινάντσα μου με την άμαξα (τέσσερις κορόνες πεταμένες) στους Κεκεσφάλβα, για να ζητήσει συγγνώμη που θα καθυστερήσω, αλλά έτυχε ένα υπηρεσιακό απρόοπτο και τα λοιπά και τα λοιπά. Ευτυχώς που το πανηγύρι στον στρατώνα δεν κρατάει πολύ, γιατί λίγο αργότερα εμφανίζεται ο συνταγματάρχης μ' έναν γιατρό που έχει βρει, κι έτσι μπορώ επιτέλους να αποχωρήσω με ελαφρά πηδηματάκια.

Επικίνδυνος οίκτος

«Υπάρχει δυο λογίων οίκτος. Ο ένας, ο λιπόψυχος και συναισθηματικός –που στην πραγματικότητα είναι απλώς η αδημονία της καρδιάς να λυτρωθεί το συντομότερο από την οδύνη που της προκαλεί η ξένη δυστυχία–, είναι ένας οίκτος που δεν συμπονά, παρά απλώς κρατάει ενστικτωδώς τη δυστυχία του άλλου μακριά απ' την ψυχή μας. Κι υπάρχει και ο άλλος οίκτος, ο μόνος που μετράει – ο οίκτος που δεν διακατέχεται από συναισθηματισμό αλλά από δημιουργικότητα, που ξέρει τι θέλει και είναι αποφασισμένος να αντέξει τα πάντα με καρτεριά και συγκατάβαση, μέχρι την τελευταία ικμάδα των δυνάμεών μας, κι ακόμα παραπέρα».

Ο Στέφαν Τσβάιχ έγραψε τον *Επικίνδυνο οίκτο*, το μοναδικό του μυθιστόρημα, στην εξορία στο Λονδίνο, αναγκασμένος να εγκαταλείψει τη Βιέννη από τους Ναζί, παρακολουθώντας με τρόμο την Ευρώπη που αγαπούσε να οδεύει στην καταστροφή για δεύτερη φορά στη ζωή του. Στον *Επικίνδυνο οίκτο* ανακαλεί έναν κόσμο στο κατώφλι της εξαφάνισής του, έναν κόσμο αγαπημένο, αλλά βαθιά νευρωτικό, που έφερε μέσα του τους σπόρους της ίδιας του της καταστροφής.

